

Boganmeldelse – Musik og pædagogik

Anmeldt af **Kirsten Fink-Jensen**

Ph.d., lektor med speciale i musikpædagogik, æstetiske læreprocesser og videnskabsteori på Danmarks Pædagogiske Universitet. Kontakt: kirstenf@dpu.dk

Elsebeth Kirk (red.) (2006, 2. rev. udg.). Musik og Pædagogik. Århus: Forlaget Modtryk. 271 sider. Pris: 249 kr.

I 1997 udkom bogen *Musik og pædagogik* på forlaget Modtryk under redaktion af Elsebeth Kirk. Bogen bestod af 2 dele: *Musikken og det kreativt musiske* og *Musikken i den pædagogiske praksis*.

Det er erfaringerne med dette arbejde, som nu er blevet brugt i en revidering af bogen med det mål at skabe en større forståelse for sammenhængen mellem almenpædagogiske mål og kreativt musik arbejde.

Den nye udgave af bogen består ligeledes af to dele: *Musikken og det kreativt musiske*, hvor overordnede indfaldsvinkler til sammenhængen mellem musik og pædagogik præsenteres samt *Pædagogiske og didaktiske overvejelser over musikaktiviteter*, som skal tjene til at se på og reflektere over forskellige måder at arbejde med musik på. I første del er flere af kapitlerne uddybet med inddragelse af enkelte nye begreber og suppleret med nyere litteratur, mens temaerne overvejende er bibeholdt. Selv om Elsebeth Kirk sammen med Kirsten Fredens har forfattet i alt 7 ud af de 18 kapitler, indeholder bogen som helhed en mangfoldighed af synspunkter fra forskellige forfattere. Det vil derfor ikke være muligt at præsentere alle bidragene her.

I de første to artikler behandler Elsebeth Kirk temaet *musik og pædagogik* i henholds-

vis et historisk og et nutidigt perspektiv. Kirk tager på en meget summarisk måde fat på Fröbel og Montessoris tanker om musikens rolle i opdragelsen. Dernæst peges på Sven Møller Kristensen og især på Astrid Gøssel som centrale personer, mens den musikpædagogik, som har været inspireret af f.eks. Kodaly og Orff ikke er nævnt. I kapitlet om tendenser i det 21. årh. peger Elsebeth Kirk på et vigtigt problem i uddannelsen af musikpædagoger. Mange af dem, der arbejder inden for det musikpædagogiske felt, dvs. pædagoger såvel som lærere, har ikke en tilstrækkelig grundig uddannelse. Derfor ansætter man unge musikere på institutionerne, unge, som ikke har den nødvendige pædagogiske indsigt.

Kort skal også nævnes Sven-Erik Holgersens to artikler om musikalsk leg og deltagelse samt om musik, sprog og krop. Disse to kapitler er grundigt omredigeret i forhold til første udgave af bogen. Det er sket på baggrund af den forskning i musikundervisning med småbørn, som Holgersen har færdiggjort, siden første udgave af bogen udkom. Centralt står udviklingen af fire deltagerstrategier, som kan være øjenåbnende for musikpædagoger med hensyn til, hvad et barn oplever som meningsfuldt i den musikalske praksis, det deltager i.

I anden del beskriver en række forskellige praktikere deres arbejde med at inddrage musik i den pædagogiske hverdag inden for ret forskellige områder: i arbejdet med

tosprogede børn, med udviklingshæmmede, personlighedsafvigere, ældre og endelig i arbejdet på fritidshjem og SFO. Anden del indledes som noget nyt med et kapitel af Kirsten Fredens om "Musikken i læreplanerne". Dette kapitel er en god udvidelse af bogen, idet Fredens dels beskæftiger sig med forskellige begrundelser for musik, dels præsenterer Hiim og HIPPES didaktiske relationsmodel i let varieret udgave til styrkelse af musikpædagogens didaktiske overvejelser.

Tre kapitler i anden del skal nævnes. Det drejer sig om Ole Hummelgårds artikel om at arbejde med udviklingshæmmede børn og voksne, samt artikler af to musikterapeuter, Svend Eeg og Ingrid Irgens-Møller.

Ole Hummelgaards projekt handler om musik i arbejdet med personlighedsafvigere på Skolen for Musik og Teater. Musik er på dette sted integreret i alle dele af det daglige behandlingsarbejde med unge i 12-18 års alderen, som har været betragtet som *uanbringelige*. Ved indskrivningen på skolen er eleverne bekendt med, at for at man kan være med på lige fod med de andre, må man tage et musikkørekort, som handler om at kunne spille en enkel basgang, grundrytmer på tromme og vide, hvordan man skal behandle instrumenter og udstyr. Der følger således et ansvar med at få lov at spille, som også spiller en stor rolle i forhold til sammenspilsaktiviteterne. Ved at arbejde med rockmusik og inddrage professionelle musikere som instruktører, under supervision af pædagogerne, får eleverne mulighed for både at bruge egen viden om musik og få vigtige rollemodeller. Der optræder mange former for vægning undervejs, men man har alligevel set meget gode resultater af arbejdet. Det er opmuntrende at læse om, at musikbeskæftigelsen kan være med til at skabe sådanne resultater. Men samtidig bliver det en pointe, at der arbejdes under en struktur,

som lægger op til, at den enkelte påtager sig et ansvar. Her ser vi det musikalske og det pædagogiske i samspil på bedste vis.

Ingrid Irgens-Møller skriver om musikterapi for børn med handicap. Musikalsk kommunikation kan, ifølge Irgens-Møller, støtte udvikling og appellere til følelserne og kroppen. Det fremhæves, at musik er samvær, at det er det første sprog, vi lærer, at der er tale om en udtryksform, der bevæger sig over tid, og har en struktur, som er værdifuld for barnet at opleve. En vigtig pointe er, at alle kan være med i en musikaktivitet og opleve, at de *kan* noget. Dette er illustreret i praktiske eksempler.

Irgens-Møller understreger, at musikterapeuten må overveje barnets behov i situationen. Hendes styrke er, at hun har en udviklet opmærksomhed på nuancer i de måder, der skabes kontakt på ved hjælp af musikken. Disse iagttagelser er vigtige at bringe videre til de andre voksne, barnet er omgivet af, således at barnet indgår i forskellige former for samspil i hverdagslivet.

Artiklen giver et indblik i en professionel praktikers erfaringer, og hvordan disse erfaringer bidrager til at kvalificere pædagogiske overvejelser i det terapeutiske arbejde med handicappede børn. Af de seks kvaliteter ved musik, som fremhæves, kan man måske diskutere, hvorvidt musik er det første sprog, vi lærer. Det lille barn lærer jo også at kommunikere med bevægelser, ansigtsudtryk, udråb, osv. Men det er ikke nødvendigvis i sig selv et vægtigt argument, om musikken er det første sprog – eller om det i det hele taget er et sprog. Væsentligt er, at den professionelle musikterapeut har blik for, hvornår barnet ønsker at kommunikere, og at musik kan være en udtryksform, som kan benyttes til at etablere kontakt og samspil med andre.

Svend Eeg arbejder på et plejehjem med musik med ældre mennesker ud fra en op-

fattelse af, at musik er universel. Dermed menes, at alle besidder musikalitet i et eller andet omfang. I arbejdet med ældre demente er det vigtigt at anvende forskellige nonverbale udtryksformer. Af den person, der f.eks. sætter sangaktiviteter i gang med de ældre, kræves åbenhed over for det sangrepertoire, som de ældre kender, samt over for forskellige måder at deltage på i en sangaktivitet. At deltage er ikke nødvendigvis at synge med i fællessangen på samme tid som de andre.

Eg udfordrer med sine erfaringer fra praksis en generel fordom om, at man ikke kan udvikle sig, når man bliver gammel, og at det at være med i musikalske aktiviteter kan komme til udtryk på mange forskellige måder og alligevel være berigende for dem, der deltager. Han gør det klart, *at* og *hvordan* musik kan styrke den enkeltes livskvalitet, også når der er tale om ældre demente.

Artiklerne i antologien *er* meget forskellige både med hensyn til kvalitet og indhold. Det afspejles både i den sproglige formulering og i forskellig grad af præcision i be-

grebsbrugen.

Megen musikpædagogisk litteratur i dag er præget af overstrømmende begejstring for musikkens muligheder. Det finder vi også i denne antologi, også i de musikterapeutiske artikler. Det kan være inspirerende, også i forhold til pædagogisk virksomhed, men selv om det kan være vigtigt at læse om positive erfaringer, er det også vigtigt at pege på, hvornår noget er vanskeligt. De pædagoger, pædagogstuderende og andre, som antologien er skrevet til, har brug for at få gode idéer, og dem er der mange af i bogen. Men de har også brug for at få hjælp til at forholde sig til de problemer, der måtte opstå i en musikpædagogisk praksis. Det kan f.eks. ske ved at tage overordnede emner ind, der vedrører denne praksis. Denne udgave er blevet styrket ved at der er sket en opstramning af sådanne overordnede emner; men artiklerne i anden del kunne have vundet ved, at der var blevet skabt en bedre sammenhæng mellem disse overordnede emner og praksisbeskrivelserne.